

T. B. M. M.

ZABIT CERİDESİ

Yüz on üçüncü İçtima

5.10.1338 Perşembe

Münderecat

	Sayfa		Sayfa
1. — Zaptı sabık hulâsası	282	2. — Yenihan hâdisesi isyaniyesine iş-	
2. — İcra Vekilleri muamelâtı	284	tirak etmiş olan Hacı Hüseyin hakkında	
1. — Dahiliye Vekili intihabı (İstan-		Adliye Vekâleti tezkeresi ve Adliye Encü-	
bul Mebusu Ali Fethi Bey intihabolumuş-		cümeni mazbatası	283
tur.)	284,287	3. — İmâlat Harbiyede müstahdem si-	
3. — Âzayı kiram muamelâtı	282	vil usta ve amele harcırâh itasına dair	
1. — Mebuslardan bâzılarına izin ve-		kanun lâyihası ve Kavanin ve Muvazenei	
rilmesine dair Divanı Riyaset kararı	282:283	Maliye encümenleri mazbataları	283
4. — Takrirler	283	4. — Sinob'da Tersane denilen mahal-	
1. — Karahisarı Sahib Mebusu İsmail		de mevcut arsa üzerindeki ebniyenin be-	
Şükrü Efendinin, Yunanlılar tarafından		lediyeye terki hakkındaki Kanunun tefsiri-	
götürülen eşhasın kurtarılmasına dair tak-		rine dair İcra Vekilleri Heyeti Riyaseti ve	
riri	283	Dahiliye Vekâleti tezkereleriyle Sinob Me-	
2. — İstanbul Mebusu Numan Efendi		busunun mahallî belediyesine terki hakkın-	
ile arkadaşlarının, İmâlatı Harbiye Zâ-		da takriri ve Dahiliye ve Kavanini Mali-	
bitanının terfi ve yevmiyeleri hakkındaki		ye encümenleri mazbataları	283
kanun lâyihasıyla İmâlatı Harbiye Fabri-		5. — Konya'da ikamete memur kahve-	
kalarında müstahdem sivil amele hakkın-		ci Hacı İlyasoğlu Hacı Hasan'ın cezasının	
daki lâyihanın Cumartesi ruznamesine		affına dair kanun lâyihası ve Adliye Encü-	
almmalarına dair takriri	283	cümeni mazbatası	284
5. — Mazbatalar	283	6. — Maliye tahsildarı Mustafaoğlu	
1. — Divanı Temyizi Askerî Kanunu-		Hüsni Efendi ile rüfekasının, tahliyei se-	
na zeyolmak üzere tanzim edilmiş olan		billerine dair arzuhalleri ve Adliye Encü-	
kanun lâyihası ve Müdafaai Milliye Encü-		meni mazbatası	284:287
cümeni mazbatası	283		

BİRİNCİ CELSE

Bed'i müzakarat; saat : 1,40

REİS — Reisisani Dr. Adnan Beyefendi

KÂTIPLER : Hakkı Bey (Van), Âtîf Bey (Kayseri)

REİS — Celseyi açıyorum. Zaptı sabık hulâsası okunacak :

1. — ZAPTI SABIK HULÂSASI

Birinci Celse

Reisisani Dr. Adnan Beyin Riyasetlerinde küşadedilerek zaptı sabık okunup aynen kabul olundu.

Dahiliye Vekili Fethi Beyin istifanamesi ile Tetkiki Hesabat Encümeninde bulunan açıklara âza intihabına dair Encümen Riyasetinin tezkeresi okundu.

Canik Mebusu Emin Beyin, Memurin Muhakemat Tetkik Heyeti kadrosunun tevsiine dair kanun teklifi Lâyiha Encümenine verildi.

Zafer münasebetiyle muhtelif yerlerden gelen telgraflar bildirildi. Garbi - Trakya Cemiyeti Kâtip Umumisi Doktor Hikmet Ferid imzalı istirham telgrafı okundu.

Madalyalar imal edilinceye kadar İstiklâl Madalyası ile taltif edilenlere şimdilik yalnız kordele verileceğine ve kordele mubayaatı için de (3 600) lira tahsis edildiğine dair Maliye Vekâleti tezkeresi kıraat edildi.

Zir Kaymakamı sabık Ahmed Refik Bey hakkındaki hükmün kaldırılmasına dair İstida Encümeni mazbatası ruznameye alındı. Osmanlık şubesi yazıcılarından Mahmud hakkındaki İstida Encümeni mazbatası ruznameye alındı.

Seferberlik zammı Kanununun tefsiri hakkındaki Kavanini Maliye Encümeni mazbatası bir müddet müzakere edildikten sonra Müdafai Milliye Encümenine verildi.

Suruc Kaymakamı İhsan Bey hakkındaki Dahiliye Encümeni mazbatası müzakere neticesinde reddedildi.

Başkumandan Gazi Mustafa Kemal Paşa Hazretlerinin, son harbin tafsilâtına dair nutukları istima ve teneffüs için Celse tatil edildi.

(İkinci Celse hafidir.)

Reisisani	Kâtip	Kâtip
Dr. Adnan	Van	Kayseri
	Hakkı	Âtîf

REİS — Zaptı sabık hakkında söz istiyen var mı, efendim? Zaptı sabık aynen kabul edilmiştir.

3. — AZAYI KIRAM MUAMELÂTI

1. — *Mebuslardan bâzılarına izin verilmesine dair Divanı Riyaset kararı*

REİS — Efendim, Divanı Riyaset kararı var. Okunacak.

Heyeti Umumiyyeye

Âtide isimleri muharrer zevatın mazereti katiyelerine mebni hizalarında gösterilen müddetlerle mezun addedilmeleri Divanı Riyasetin 4 Teşrinievvel 1338 tarihli Otuzuncu İctimanda tensibedilmiş olmakla Heyeti Umumiyenin nazarı tasvibine arz olunur, efendim.

4 . X . 1338

B. M. Meclisi Reisisanisi
Dr. Adnan

REİS — Eyüb Sabri Bey (Eskişehir) in on beş gün mezuniyetini kabul edenler lütfen el kaldırsın. Kabul edilmiştir.

Hüsrev Sâmi Bey (Eskişehir) in on beş gün mezuniyetini kabul edenler lütfen el kaldırsın. Kabul edilmiştir.

Rıza Bey (Kırşehir) in üç ay mezuniyetini kabul edenler lütfen el kaldırsın. Kabul edilmiştir.

Remzi Bey (İsparta) nın üç ay mezuniyetini kabul edenler lütfen el kaldırsın. Kabul edilmiştir.

Nadir Bey (İsparta) nın üç ay mezuniyetini

kabul edenler lütfen el kaldırsın. Kabul edilmiştir.

Ali Rıza Bey (Muş) un üç ay mezuniyetini kabul edenler lütfen el kaldırsın. Kabul edilmiştir.

Server Bey (Ardahan) ın üç ay mezuniyetini kabul edenler lütfen el kaldırsın. Kabul edilmiştir.

4. — TAKRİRLER

1. — *Karahisarı Sahib Mebusu İsmail Şükrü Efendinin, Yunanlılar tarafından götürülen eşhasın kurtarılmalarna dair takriri*

REİS — Karahisarı sahib Mebusu İsmail Şükrü Efendinin, Yunanlıların götürdüğü ahalinin kurtarılmasına ve zararlarının tazmin ettirilmesine dair bir takriri var; Hariciye Vekâletine gönderiyorum.

5. — MAZBATALAR

1. — *Divanı Temyizi Askerî Kanununa zeyl olmak üzere tanzim edilmiş olan kanun lâyihası ve Müdafaai Millîye Encümeni mazbatası*

REİS — Divanı Temyiz Askerî Kanununa zeyl olmak üzere teklif edilen lâyihai kanuniyenin Müvazenei Maliye Encümenine havalesi hakkında Müdafaai Millîye Encümeni mazbatası var.. Müvazenei Maliye Encümenine gönderiyorum.

2. — *Yenihan hâdisei isyanîyesine iştirak etmiş olan Hacı Hasan hakkında Adliye Vekâleti tezkeresi ve Adliye Encümeni mazbatası*

REİS — Yenihan hâdisei isyanîyesine iştirak etmiş olan Hacı Hasan hakkındaki evrakın Adliye Vekâletine tevdiine dair, Adliye Encümeni mazbatası var; Adliye Vekâletine tevdi ediyorum.

3. — *İmalâtı Harbiyede müstahdem sivil usula ve ameleye harcırah itasına dair kanun lâyihası ve Kavanini ve Müvazenei Maliye encümenleri mazbataları*

REİS — İmalâtı Harbiye amelesinin terfihleri hakkındaki lâyihai kanuniyeye dair, İktisad Encümeninin mazbatası var. Bunu da ruznameye alıyoruz.

4. — *Sinob'da Tersane denilen mahalde mevcut arsa üzerindeki ebniyenin belediyeye terki hakkında kanun lâyihası ve Sinob Mebusu Şerif Beyin, Sinob Tersanesindeki binanın mahallî belediyesine terki hakkında takriri ve Dahîliye ve Kavanini Maliye encümenleri mazbataları*

REİS — Sinob'da Tersane nam mahalledeki mebaninin belediyeye terki hakkındaki lâyihai kanuniyeye dair Kavanini Maliye Encümeni mazbatası var.

DOKTOR RIZA NUR B. (Sinob) — Efendim, bu mesele beş on dakikalık bir meseledir; bunun Cumartesi ruznamesine ithalinin kabul buyurulmasını rica ederim.

REİS — Efendim, Sinob Mebusu Rıza Nur Bey, bu meselenin Cumartesi günü ruznameye alınmasını teklif ediyor. Mesele, bittâbi Cumartesi ruznamesine almaktır; numara meselesi değildir. Cumartesi ruznamesine alınmasını reyî âlinize arz ediyorum. Kabul edenler lütfen ellerini kaldırsın. Cumartesi ruznamesine alınmıştır.

2. — *İstanbul Mebusu Numan Efendi ile arkadaşlarının, İmalâtı Harbiye zâbitasının terfi ve yevmiyeleri hakkındaki kanun lâyihası ile İmalâtı Harbiye fabrikalarında müstahdem sivil amele hakkındaki lâyihasının Cumartesi ruznamesine alınmalarına dair takriri*

REİS — Efendim yine böyle ruznameye dair bir takrir var.

Riyaseti Celileye

Müstacelen müzakere olunacak lâyihalar meyanında bulunan, İmalâtı Harbiye zâbitasının terfi ve yevmiyeleri lâyihasıyla, İmalâtı Harbiye Fabrikalarında müstahdem askerî amele hakkındaki lâyihaların Cumartesi ruznamesinde müzakeresini teklif ederiz.

5 Teşrinievvel 1338

İstanbul Erzurum İstanbul
Usta Numan Hüseyin Avni Ahmed Şükrü

REİS — Efendim malûmuâliniz, demin bir tanesini Cumartesi ruznamesine aldık. Bunu da tensip buyurursanız Pazartesi ruznamesine alalım. Pazartesi günü ruznameye alınmasını kabul edenler lütfen ellerini kaldırsın. Kabul edilmiştir.

2. — İCRA VEKİLLERİ MUAMELÂTI

1. — *Dahiliye Vekili intihabı*

REİS — Efendim dünkü ictimada Dahiliye Vekili Fethi Beyefendi istifa etmişlerdi. Binaenaleyh Dahiliye Vekili intihabını yapacağız. İntihaba başlıyoruz. Lütfen reylerinizi ihzar buyurunuz. [İntihabat icra edildi ve istihsalî ârânın hitam bulduğu Makamı Riyasetten tebliğ, İhsan Bey (Cebelibereket), Sâmi Bey (İçel), Ali Fuad Paşa (Ankara) tasnifi âraya memur edildi.]

5. — *Konya'da ikamete memur Kahveci Hacı İlyasoğlu Hacı Hasan'ın affı hakkında kanun lâyihası ve Adliye Encümeni mazbatası*

REİS — Efendim Kahveci Hacı Hasan'ın affına dair Adliye Encümeninin mazbatası var. Malûmu Devletiniz affa dair olan mazbataları hemen, evrakı varide gibi okuyoruz. Bunu da okuyacağız.

Adliye Encümeni mazbatası

Konya'da ikametine karar verilen Kahveci Hacı İlyasoğlu Hacı Hasan'ın cezasının affına dair İcra Vekilleri Heyetinden mevut üç maddelik lâyihai kanuniye Heyeti Umumiyyeden Encümenimize havale buyurulmakla tetkik ve icabı teemmül edildi. Gerçi Hacı Hasan'ın cevaben işar buyurulan 27 Kânunuevvel 1337 tarihi mahkûmiyeti Hiyaneti vataniye cürümlerinden bir kısmının aflarına dair 19 Kânunuevvel 1337 tarihli Kanundan muahhar ve Kavanini affiye-nin metninde sarahat olmadıkça mabait ahkâma, ademışümulü derkâr ise de kanunu mezkûrün idam ve müebbet kürek cezalarından maada, mücazâtı affeden birinci maddesi (Halen işbu efalden maznun eşhasın dahi aftan istifade edeceklerini) tasrih suretiyle affı, kanunun neşrinden mukaddem ika olunan efal ve mürtekipleri hakkında neşrinden muahhar verilecek mücazâta dahi teşmil eylemiş ve mahkûmiyeti vâkıa birinci maddenin (maadası) kelimesinin dairei şümulünde dâhil bulunmuş olduğundan, kanunu mezkûr mucibince esasen aftan müstefidolan Hacı Hasan hakkında ayrıca af kanununun tedvini zait ve bilüzum olduğuna ve keyfiyetin Heyeti Umumiyyenin nazarı tasvibine arzına müttefikân karar verildi.

Reis	Mazbata Muharriri
Canik	Kırşehir
Emin	Müfid

Kâtip	Âza
Kırşehir	Süred
Sadık	Mustafa Sabri
Âza	Âza
İçel	Karahisarî Şarki
Ali Rıza	Vasfi
Âza	Âza
Kayseri	Ertuğrul
Sabit	Mustafa Kemal
	Âza
	Maras
	Mehmed Hasib

REİS — Efendim Adliye Encümeni mazbatası hakkında söz istiyen var mı? (Hayır sesleri) Adliye Encümeninin mazbatasını reyi âlinize vaz'ediyorum. Adliye Encümeninin mazbatasını kabul edenler lütfen ellerini kaldırsın... Kabul edilmiştir.

6. — *Maliye tahsildarı Mustafaoğlu Hüsnü Efendi ile rüfekasının, tahliyei sebilleri hakkında arzuhalleri ve Adliye Encümeni mazbatası*

REİS — Maliye tahsildarı Hüsnü Efendi ve rüfekasının, tahliyei sebillerine dair Adliye Encümeni mazbatası var; okuyoruz.

Adliye Encümeni mazbatası

Mükelleffinden biri tarafından hasbelmemuriye kendisine Ağnam Resmi olarak verilen altın lirayı rayicinden dün evrakı nakdiyeye tahvil ve hesabeylediği iddiasıyla İstiklâl mahkemesinden hakkında sâdır olan beş sene kürek hükmünün mugayereti kanuniyesinden müşteki Silifke Maliye Beşinci Daire Tahsildarı Mustafa Efendioğlu Hüsnü, imzalı ve 10 Teşrinisani 1337 tarihli ve 1335 senesinde ihracının memnuiyetine rağmen, buğday kaçırıldığı iddiasıyla Mahkemei İstiklâliyyeden hakkında sudur eden iki sene hapis hükmünün kanuna muhalefetinden müşteki, Silifke tüccarından helvacızade Mustafa mühriyle memhur, 20 Teşrinisani 1337 tarihli iki kıta istida ve merbutiyatı encümenimize muhavvel olmakla tetkik ve icabı teemmül olundu.

İstiklâl mahakimi hükümlerinin katiyeti kanunu mahsus iktizasından olmakla ahkâmı sâdırının mutabakat ya mugayereti esasiye ve usuliyesini, tetkika gerçi imkân kanuni gayri-mevcut ise de, müstedilerden Mustafa Efendi buğday kaçırmak fiilinden ve sureti musaddakası evrak meyanında mevcut esas 338/486 ve

karar 386 numara ve 1 Teşrinievvel 1337 tarihli zabıtname münderecatına nazaran, diğer müstedi tahsildar Hüsnü Efendi dahi Yusuf namında bir şahıstan Ağnam Resmî olarak aldığı on yedi liranın beherinden birer lira temin ve halkı hükümetten tenfir ve şu suretle de Devletin kuvayı maddiye ve mâneviyesini bir memuru resmî sıfatıyla tenkis ve hiyaneti vataniye cürmünü irtikâbeylemek fiilinden dolayı mahkûm edilmiş olduklarından, sirkat, emvali emîriye mânayı müstâlâhına mevzu ihtilâs veya tervici meram mukabili mevhuzaattan ibaret olan irtişa suretlerinden biriyle kuvayı maddiye ve mâneviye Devleti kesir ve tenkistan mahkûm olmyan mumaileyhimanın Hiyaneti vataniye mücrimininden bir kısmının aflarına dair olan 19 Rebiyülâhır 1340 ve 19 Kânunuevvel 1337 tarihli Kanunun birinci maddesi hükünden müstefit ve binaenaleyh mazharı affı âli mahkûmünden oldukları anlaşıldığından hemen tahliyei sebilleri lüzumu tesbit edilerek Heyeti Umumiyenin nazarı tasvibine arz ve takdim olunur efendim.

Reis	Mazbata Muharriri	Kâtip
Canik	Kırşehir	Kırşehir
Emin	Müfid	Sadık
Âza	Âza	Âza
İçel	Ertuğrul	Kayseri
Ali Şevki	Mustafa Kemal	Sabit
Âza	Âza	Âza
Maraş	Karahisarî Şarki	
Mehmed Hasip	Vasfi	

Bir numaralı müzekkerede İstiklâl mahkemelerinin verdikleri hükümlerin tetkiki salâyet ve vazife haricinde görüldüğünden imkânı kanuni olmadığına karar verilmesine;

Saniyen bu da İstiklâl mahkemelerinden verilmiş ilâm olmasına;

Salisen bu maznun ihtilâs ve ahzi rüşvet eylesine hükmolunmasına;

Rabian böyle hususi kararlar bir tarafı şükürde diğer tarafı da zıddına, bıraktığından muttarit bir karar verilmesine taraftarım.

Siird

Mustafa Sabri

REİS — Efendim mazbatanın heyeti umumiyesi hakkında söz isteyen var mı?

MUSTAFA SABRİ Ef. (Siird) — Efendim evvelki müzakerelerimizde böyle İstiklâl

mahkemelerince verilen hükümlerin Adliye Encümeni tarafından tetkikine imkânı kanuni bulunmadığına, yani bu hükümleri tetkika Adliye Encümeninin salâhiyattar olmadığına... (İşitemiyoruz sesleri.) Efendim İstiklâl mahkemelerinden verilen kararların kabili tetkik olmadığına ve hususi afların caiz bulunmadığına dair mütaaddit kararlarınız vardır. Şimdi bu adamı affa ithal etmeğimizin encümenizin muttarit ve iki senelik kararına muhaliftir.

NEBİL Ef. (Karahisarî Sahib) — Hükümünü ref'etmiyor, affediyor.

MUSTAFA SABRİ Ef. (Siird) — Efendim affı hususi için bir usul vardır. Heyeti Vekile bu adamın affını usulü dairesinde teklif eder. Halbuki şimdi böyle bir şey yoktur. Af için evsaf ve şeraiti matlubeyi haiz bulunmak icabeder. Adliye Encümeninde böyle hususi kararlar verilmesi, evvelece verilmiş olan karara mugayirdir. Sonra bu adam madenî para almış, yerine evrakı nakdiye vermiş; binaenaleyh ihtilâs etmiştir. Bunun affı doğru olmaz.

MUSTAFA B. (Gümüshane) — Hükümetçe altın ile kâğıdın kıymeti müsavidir.

VEHBİ Ef. (Konya) — Bu adamların affolunup olunmaması hakkında bir şey söylemeyeceğim. Fakat Mustafa Sabri Efendinin sözlerinden bir şeye intikal ettim ki; geçen bir mazbatada Adliye Encümeni İstiklâl mahkemesinden sudur etmiş bir ilâma karşı encümenimizin tetkika salâhiyeti yoktur demişler ve buraya sevk etmişlerdi. Onu neden tetkik etmediler de, bunu tetkik ediyorlar? Onu soruyorum.

MÜFİD Ef. (Kırşehir) — Efendim encümenin bu mesele hakkında tanzim etmiş olduğu mazbatada gösterdiği esbab, İstiklâl mahkemelerinin vermiş olduğu hükmü tetkik noktasından değildir. İstiklâl mahkemelerinden verilen hükümlerin Meclisi Âlinin tetkik ve tasdikine muhtacolmadığını Heyeti Âliyeniz biliyorsunuz. Binaenaleyh burada Adliye Encümeni cürmün tarihi vukuunu nazarı itibara almış ve İstiklâl mahkemesinin esbabı mucibe olarak gösterdiği şeyi düşünmüş, burada bir tahsildar, mükellefinden bir adamdan Ağnam Resmini tahsil etmek için altın akçe almış ve fakat bu akçeyi altın paranın o mahaldeki rayicinden yüz kuruş noksaniyle, yani bir altını dört yüz

kuruşa almış, Hükümete, Hazineye beş yüz kuruştan vermiş. Bu suretle bir lira istifade etmiş ve o mükellefi dolandırmıştır. Şimdi bu adamın dolandırıcılıktan ibaret olan cürmünü İstiklâl mahkemesinin rüşvet diye göstermesine ve sonra tarihi cürmünün, Af Kanunundan evvel olup irtikâp ve irtişaya dâhil bulunmamasına binaen bu adamın olsa olsa aftan istifade etmesi lâzımgelir. Fakat Aftan istifade edip etmemesini takdir de ancak Meclisi Âlinize aittir. Binaenaleyh Encümeni Adliye bu hususta bir şey söyleyemez demiş ve Heyeti Celilenize arz etmiştir. Binanaleyh İstiklâl mahkemesinin verdiği hüküm şu noktadan dolayı vârid değildir. Bundan dolayı biz bu hükmü ref'ediyoruz diye mazbatamızda hiçbir kayıt yoktur. Efendiler her İstiklâl mahkemesinde muhakeme edilen eşhas hakkında verilen hüküm elde mevcut bulunan kavaninine muvafık olmadığı zaman, meselâ bir adamın diğer bir adamı cerh ve katletmesi noktai nazarından, mahkûm edilmesi lâzımgelirken tutupda bunun parasını almak ve bu suretle Hazineyi ızrar etmek cürmünden ve temini menfaat etmiş olmak cihetinden, mahkûm ediliyor ve aftan istifade edemez deniliyor. Acaba hangi erbabı hukuk bunu kabul eder? Encümenin noktai nazarı: Cürmün vasfını İstiklâl mahkemesi yanlış göstermiştir. Asıl cürme nazaran; bu adamın aftan istifade temesi lâzımdır. Binaenaleyh bu cürüm dolandırıcılıktır, irtikâp ve irtişa değildir diyor. Hakem Hyeti Celilenizdir. İster rüşvet dersiniz. İster dolandırıcılık dersiniz ve aftan istifade ettirirsiniz. Binanealeyh encümenin bu hususta katî bir teklifi de yoktur.

NEBİL Ef. (Karahisarı Sahib) — Şu mesele Adliye Encümenine ne yolda aksetti ve Adliye Encümeni bu mazbatayı niçin tanzim etti? Hükümet mi af teklif ediyor? Yoksa arkadaşlardan birisi mi teklifi ediyor? Buna Adliye Encümeni nasıl vâkıf oldu? Mazbatayı ne üzerine tanzim ediyor? Bunu soruyorum.

MÜFİD Ef. (Kırşehir) — Arz edeyim. Bu, doğrudan doğruya bir af talebini haiz olarak, encümenimize ve Meclisi Âlinize gelmiş değildir. Bu adam, hakkında verilen hükmün ve kendisine isnad edilen cürümden dolayı mahkûmiyetinin gayrikanuni ve elde mevcut bulunan kanunla gayrikabili telif olduğunu ve adaletsiz olduğundan, hükmün tebdilini ve aftan istifade ettirilmesini istida etmiş. Heyeti Celileniz bu istida

üzerine evrakı mevcudeyi yekdiğerine raptedererek Adliye Encümenine havale etmiş. Rica ederim; encümene Heyeti Âliyenizden tevdi buyurlan bir işi eline alıp okumaması için bir kanun varsa gösteriniz. Encümen Heyeti Âliyeizden tevdi buyurulan her şeyi okur ve hattâ bunun birçok emsalini de gösterebilir. Binaenaleyh Adliye Encümeni, İstiklâl mahkemelerinden sâdır olan hükmün feshi hakkında değil adle ve nasfete muvafık olmadığından; ref'ine dair bir mazbata yapmıştır. Heyeti Celilenizin fikrine ve kabulüne tâlikan verilmiş olmak münasebetiyle kabul edilmiş birçok hüküm gösterebilirim. Biz demiyoruz ki; bu yanlış bir hükümdür. Biz demiyoruz ki; şu noktadan noksanı var. Vasfı cürüm itibariyle şu aftan istifade etmesi lâzımgelir mütalâasını arz ediyoruz. Vasfı cürmü kabul etmezseniz o suretle yapınız.

NEBİL Ef. (Karahisarı Sahib) — İstida Encümeninde buna benzer birçok evrak vardır, onlar üzerine hiç mütalâa yürütülmüyor.

EMİR Pş. (Sivas) — Vasfı cürümden bahsedildiğinde, bunu affetmek salâhiyeti her zaman Meclisi Âlinindir. Meclisi Âli affedebilir. İstiklâl mahkemesinin vermiş olduğu hükmü tetkik etmek istiyorsunuz ve sonra İstiklâl mahkemesinin vermiş olduğu hükümde isabet olmadığını gösteriyorsunuz. Evrakı tetkik etmeden bu olmaz ki! Doğrudan doğruya bir affolmak üzere, bunu tetkik etmeye hakkınız yoktur. Bunu Meclise gönderirseniz daha muvafık olur.

MÜFİD Ef. (Kırşehir) — Her hangi bir evrak ki, encümene tevdi buyurulursa encümen o evrakı tetkik etmeden, okumadan karar veremez. Evrakı okumak eğer tetkikten kendisini menetmek esbabını mutazammın ise, bu tetkiki her encümen, her zaman yapıyor. Bize istidayı mâdelet talebinde bir adamın istidası gelir de bunu harfiyen okumazsak ve hakkında verilen hükmü tetkik etmezsek tarih de bize güler. Binaenaleyh, tevzii adalet noktai nazarından içtima etmiş ve Meclisi Âlinin namına tevzii adalet etmek isteyen bir encümeni bu suretle muahazeyi bendeniz anlıyamıyorum. Encümen yalnız namınıza adalet göstermek istiyor, adaleti tevzi ve tatbik ettirmek istiyor. İnsanlar yanılır, insaniyet bundan berî değildir. Binaenaleyh, vasfı cürümde bu hata vukubulmuş. Bunun ne derece doğru olup olmadığını Heyeti Celilenize arz ediyoruz.

MUSTAFA KEMAL B. (Ertuğrul) — Benim söyleyeceğimi Müfid Efendi Hazretleri söylemiştir. Başka söyleyeceğim yoktur. Ancak, zati mesele dolandırıcılık olduğu halde İstiklâl mahkemesi hiyaneti vataniyede bulunan mücrimler, diye buna hüküm vermiştir.

MUSTAFA SABRİ Ef. (Siird) — Efendim, on beş gün evvel, alay kâtibi ve sertabip hakkında bu Meclisi Âliniz bir karar vermiştir. Daha on beş gün olmadı. Bundan on beş gün evvel başka bir karar, bugün bir başka karar olursa, bundan başka mânalar, himayeler, mantıksızlıklar çıkar. Bu, doğru değildir. Bir de bu cürüm rüşvettir, ihtilâstır. Çünkü, bu adam memurdur. Nüfuzu memuriyetini suiistimal etmiş, para almıştır. Para almış olduğu yere eksik olarak, vermiş, dolandırıcılık değildir. (İlâmı bile okumamışsınız, sadaları)

MÜFİD Ef. (Kırşehir) — Mustafa Sabri Efendi biraderimizin içtihatlarına, kanaatlerine hürmetkârim. Yalnız burada arz edilecek bir nokta vardır. Onu arz edeceğim. Rüşvet malûmuâlileridir ki, iptali hak hususunda tervici meram için, alınan bir paradır. Kanun bunu böyle tasrih etmiştir. Tervici meram için alınan bir para rüşvet olmak icabederken, tervici meram olmayıp da herifi dolandırmak suretiyle, yani beş yüz kuruş ederken dört yüz kuruştan alması dolandırıcılıktan başka bir şey değildir. (Pek doğru, sadaları) Geçen günkü hastane kâtibi hakkındaki karara gelince; hastane kâtibi hastalar yemediği halde, yemek yedi, diye tabelâ tanzim etmiştir. Hastalara yoğurt verilmediği halde yoğurt yedi, diye tabelâda göstermiştir. Böyle tabelâ tanzim etmiştir. Demek ki, hastanın yemediği bir parayı yemiş gibi göstererek, onlar kendilerine zimmet geçirerek yemişler. Bundan dolayı, bualar hakkında aî meselesi vâridolamaz. Bunun bir rüşvet cürmü teşkil ettiği de tarifati kanuniye ile sabittir. Binaenaleyh, Adliye Encümeninin mazbatasında adlin hilâfında bir şey yoktur.

REİS — Başka söz istiyen arkadaş olmadığı için müzakerenin kifayetini reyî âlinize vaz' ediyorum. Kabul edenler lütfen el kaldırsın. Müzakere kâfi görülmüştür.

Adliye Encümeninin mazbatası okundu. Hep dinlediniz, efendim. Reyî âlinize vaz' ediyorum.

Adliye Encümeninin mazbatasını kabul edenler lütfen el kaldırsın. Kabul edilmiştir.

Efendim! Dahiliye Vekâleti için icra kılınan intihaba iştirak eden âzanın adedi 197 dir. 131 rey Fethi Bey, 60 rey Vâsıf Bey almışlardır. 6 tane de müstenkif rey vardır. Bu hesaba (131) rey ile Ali Fethi Bey (İstanbul) Dahiliye Vekâletine intihabedilmiştir.

ALİ FETHİ B. (İstanbul) — Muhterem arkadaşlar! Dahiliye Vekâletine intihabım hususunda göstermiş olduğunuz itimada kesbi liyakat etmek için, elimden geldiği kadar hizmet etmeye çalışacağımı Meclisi Âlinize va'dederim. Bu itimat ve teveccühünüzden maheubum. Buna tamamiyle lâayık olmak için ve memlekette muntazam bir idarei mülkiye vücuda getirmek için, takati beşerin müsaade edebileceği kadar çalışmak boreumdur, vazifemdir. Aynı zamanda memleketimize karşı boreumdur. Memlekette yalnız kanunu hâkim kılmak, memurları vazifeye sevk etmek, ahalinin hakkını muhafaza etmek ve memurları da yalnız kanun karşısında mesul tutmak, onları keyfi muamelât karşısında mütereddit bırakmamak hususlarına Meclisi Âlinizin itimat ve teveccühüne mazhar olduğum müddetçe çalışmak, benim için, gayet mukaddes bir vazife olacaktır. (Cenabı Hak muvaffakiyet ihsan etsin sadaları)

REİS — Efendim müsaade buyurursanız ruzname hakkında bâzı mâruzatta bulunacağım. Bugün ruznamemizde başlanmış, yarım bırakılmış birçok maddeler vardır. Bunların neden yarım bırakıldıklarını müsaade ederseniz arz edeyim. Meselâ : Matbuat bütçesini müzakere ediyorduk. Bu, müzakere olunurken, Hükümetten bir teklif geldi. Memaliki müstahlasada İstiklâl mahkemeleri teşkili, bu mühimdir denildi, tuttuk, Matbuat bütçesini yarıda bıraktık. Onu müzakere ederken, Divanı Riyasetçe veyahut İdarece, Meclisin bütçesinin müzakeresi hakkında teklif vâkı olmuş, ona başlanmış. O da yarım kalmış. Şimdi bugün üç tane iş vardır. Üçü de yarım kalmıştır. En eskisi Matbuat bütçesidir. Binaenaleyh arkadaşların reyine müracaat edeceğim, bir karar verelim. Bir meseleyi yarım bırakarak, diğerine - fevkalâde ihtiyacolmayınca - geçmiyelim. Bendeniz bu fikri arz ediyorum. Mamafih Heyeti Celile ne arzu ederse o yolda hareket ederiz. Matbuat bütçesine başlamak lâzımdır. Çünkü ittihaz etmiş olduğunuz karar böyledir.

EMİR Pş. (Sivas) — Ben zannediyorum ki, efendim her şeye takdimen teşkilâta aidolan kanunumuzu çıkarmak lâzımdır. Teşkilâtımız itmam edilmediğinden dolayı fazla masarifat yapıyoruz. İera Vekillerinin vazife ve salâhiyeti tamamiyle tahakkuk etmediği için yapacakları işlerde tereddütte kalıyorlar. O tereddüt dolayısıyla bir iş Meclisi Âlinize intikal ediyor ve bunu müzakere ederek vakit geçiriyoruz. Binaenaleyh müsaade ederseniz teşkilâtımızı ikmal edelim. İera Vekillerinin vazife ve salâhiyet ve mesuliyetine dair olan Kanunu çıkaralım. Ondan sonra işimize başlayalım.

REİS — Paşam ona dair bir karar vardır. Onun için ayrıca Pazartesi günü tâyin edilmiştir.

EMİR Pş. (Sivas) — Zaten müstacelen müzakeresi kabul edilmişti.

Binaenaleyh bendeniz her şeye tercihan ve takdimen bu kanunun müzakere ve intacını teklif ediyorum.

REİS — Efendim zannedirim bendenizin sözlerim lâyıkıyla anlaşılmaı. Bendeniz filân meseleyi müzakere edelim demiyorum. Yarı kalmış, başlanmış işler vardır. Meclisi Âliye çok rica ediyorum; bir işi bitirmeden ve mecburiyeti katiye ve siyasiye hâsıl olmadıkça diğer bir şeyi müzakere etmiyelim diyorum. (Doğru sadaları) Matbuat bütçesi müzakeresi yarım kalmıştır.

NEBİL Ef. (Karahisarı Sahib) — Reis Bey müsaade buyurursanız bendeniz bir şey arz edeceğim ! Memaliki müstahlasaya gönderilecek İstiklâl Mahkemesi Kanununun ikinci maddesi, ikinci defa olarak reye vaz'olundu. Nisabı müzakere olmadığından neticelenmemiş, ertesi güne kalmıştı. Dün, fevkalâde bir içtima akdettik. O kaldı. Bugün bunu reye koyup ikmal etmek lâzımdır. Bendeniz bunu teklif ediyorum.

MEHMED ŞÜKRÜ B. (Karahisarı Sahib) — Efendim ona hacet kalmadı. Divanı Harbler teşkil edilmiştir. Onlar da bu vazifeyi ifa eder.

EMİN B. (Erzincan) — Efendim mesele bir usulü müzakeredir. Divanı Riyasetin bir teklifi var ve gayet musiptir.

HACI BEKİR Ef. (Konya) — Meclisi Âlinin bütçesi nisabı müzakere olmadığından dolayı yarım kalmıştır.

EMİN B. (Erzincan) — Efendim müsaade buyurun; mesele bir usulü müzakeredir. Divanı Riyasetin bir teklifi var, gayet muhiktir. Yarım

birakılmış işlerimiz vardır. Bunların ikmalî lâzımdır diyor. Bu gayet doğrudur. Bunu yapmakla beraber, Meclisin esas teşekkülünün en mühim âmillerinden olan bütçeyi ihmal ediyoruz. Binaenaleyh bunlar da bütçedir. Bütçeyi sırası ile tetkik edip bitirmeliyiz. Çünkü yine Şubata kalmayalım; çok ayıbolacaktır.

REİS — Efendim bu meseleler bütçelerin üzerine inzınam ediyor.

MUSTAFA KEMAL B. (Ertuğrul) — İstiklâl Mahkemeleri en mühimdir. Memaliki müstahlasa bu İstiklâl mahkemelerine intizar etmektedir.

REİS — Beyefendi, ben hiçbir şeye mühim değildir demiyorum. Yarı kalmış işler vardır diyorum.

MUSTAFA KEMAL B. (Ertuğrul) — Yalnız İstiklâl Mahkemesi Kanununun ikinci maddesinden başka bir şey kalmamıştır.

REİS — Efendim, tekrar sayıyorum. Matbuat bütçesi bir, Memaliki müstahlasaya gönderilecek mahkemeler hakkındaki Kanun iki, sonra Meclis bütçesi üç, tabii bunların hangisinin müzakeresinin takdimini arzu ederseniz onu müzakere ederiz.

YASİN B. (Gazianteb) — Hangisine daha evvel karar vermişsek ve hangisinin müzakeresine daha evvel mübaşeret etmişsek yine ona devam edelim.

REİS — Hakikati halde ruznamelerde tarih sırasının muteber olması lâzımgelir. Fakat bendeniz, Meclisi Âlinizin reyî ile yapıldığı için, bu ciheti tekrar reyî âlinize koyacağım. Şimdi evvelâ, Matbuat bütçesi vardı. Ondan sonra araya, mahkemeler meselesi girdi. Bilâhara Meclisi Âli bütçesi girdi. O halde bendeniz tarih sırası ile reyî âlinize vaz'edeceğim. Bugün Matbuat bütçesinin müzakeresini kabul edenler lütfen el kaldırsın. Ekseriyet olmadı efendim. O halde... (Bu taraf el kaldırdı, ekseriyet vardı, sadaları)

Çok rica ederim efendim. Ekseriyet var veya yok, denildikten sonra münakaşa etmiyelim.

ZİYÂ HURŞİD B. (Lâzistan) — Makamı Riyasete itimadımız tamdır.

REİS — Bendeniz sureti hususiyede söylüyorum. Viedanım pek rencide ediliyor. Efendim! bundan sonra, tarih sırasıyla Memaliki

müstahlasaya gönderilecek mahkemelere dair olan Kanunun müzakeresine devam edilmesini reyî âlinize vaz'ediyorum. (Reye lüzum yoktur, sadaları) Rica ederim efendim müsaade buyurunuz. Anlattım efendim.

MUSTAFA KEMAL B. (Ertuğrul) — Bu karar ikincidir.

REİS — Efendim, Meclisi Âlinizin kararı ikincidir. Memaliki müstahlasaya gönderilecek

olan İstiklâl mahkemeleri Kanununun bugün müzakeresini kabul edenler lütfen el kaldırsın; Ekseriyet hâsıl olmamıştır. O halde Meclis bütçesinin müzakeresi vardır. Bugün reye vaz'ına lüzum yoktur. Tabîî devam etmek lâzımdır. Saminin salonu tahliyesi lâzımdır. Efendim müsaade ederseniz on dakika istirahatten sonra devam edelim.

Hitamı müzakerat; saat: 2,30

(İkinci Celse hafidir.)

İçtimai âti ruznamesi

1. — Zaptı sabık hulâsası

2. — Evraki varide

İstihlâs edilecek mahallerde hidematı umumiyei Devlet için muktazi teşkilâta sarf olunmak üzere, iki milyon liralık avans itasına dair Heyeti Vekileden mevrud lâyihai kanuniye

Muş Mebusu Abdülgani Beyin, Bâzı ceraim erbabının aflarına dair teklifi kanunisi

Gazianteb Mebusu Ali Cenani Beyle rüfeka-sının Gazianteb ahalisine muavenet hakkındaki 8 Kânunevvel 1337 tarihli Kanuna zeyl olmak üzere teklif ettikleri lâyihai kanuniye

Memurin Muhakemat Tetkik Encümeni âzalığına bir zatın intihabına dair Encümen Riyasetinin takrirî

Memaliki müstahlasaya gönderilecek hâkimlerin askerliklerine dair Kırşehir Mebusu Sadık Beyle rüfeka-sının temenni takrirî

Muvazenei Maliye Encümenine bir âza intihabına dair Encümen Riyasetinin takrirî

Mazbatalar

Amasya Mebusu Ömer Lûtfi Beyin, Şimendifer tarifesi hakkındaki teklifi kanunisinin şayanı müzakere olduğuna dair Lâyiha Encümeni mazbatası

Kozan Mebusu Mustafa Beyin, Maarifi umumiye hakkındaki teklifi kanunisinin şayanı müzakere olduğuna dair Lâyiha Encümeni mazbatası

Muş Mebusu Abdülgani Beyin, Kadıların

memurin muhakematına dair mesailde meclisi idarelerde bulunmamaları hakkındaki teklifin şayanı müzakere olduğuna dair Lâyiha Encümeni mazbatası

Canik Mebusu Emin Beyin, Tetkik Encümenine üç kâtip ilâvesi hakkındaki teklifin şayanı müzakere olduğuna dair Lâyiha Encümeni mazbatası

İzmir Mebusu Tahsin Beyin, Memaliki Müstahlasa Vekâleti nâmiyle bir vekâlet ihdası hakkındaki teklifinin şayanı müzakere olmadığına dair Lâyiha Encümeni mazbatası

Osmancık Ahzi Asker Reisi Binbaşı Muammer Beyle Yazıcı Mahmud hakkındaki Adliye Encümeni mazbatası

Müzakere edilecek mevad

Matbuat bütçesi

Memaliki müstahlasaya gönderilecek mahkemeler Kanununun bakıyei müzakeratı

Ankara'da bir İstiklâl Mahkemesi teşkili hakkındaki tezkere

Mükellef etibba ve baytarlar Kapunu

Fenerler İdaresi hakkındaki lâyihai kanuniye

Maslup Kemal Bey ailesine maas tahsisine dair lâyihai kanuniye

Menhubat Komisyonu teşkili hakkındaki mazbata

Sinol'da Tersane nam mahalledeki mebaninin belediyeye terki hakkındaki teklifi kanuni

